

להנהיג נעים תורה וחסידות
מגדל היוצא מעוד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' נצבים תשפ"א + גליון קט"ז

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרן רבוה"ק ז"ע

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

ע"י מידת אמת זוכים להיות קרובים אל ה'

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם (דברים כ"ט, ט)
הנה יש לומר, דהנה אחד מעקרי העבודה להיות
דובר אמת בלבנו. וזה שאמר להם משה רבינו ע"ה,
"אתם" אותיות אמת, "נצבים וגו' לפני ה' אלקיכם",
כשיהיה לכם אמת, אז תוכלו להיות אצל הקב"ה
בלי מסך ומבדיל.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

ע"י ענוה ושפלות מוסיפים והולכים בעבודת ה'

אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלקיכם
ראשיכם שבטיכם (דברים כ"ט, ט). נראה לי לפרש, דהנה
האדם כל עוד שמוסיף עובדין טבין ולומד תורה
הקדושה, צריך להיות לבו נשבר בקרבו, וידע בנפשו
שעדיין לא עשה כלום, ועל ידי זה יוסיף אומץ
להתחזק ביותר בלימוד תורה הקדושה וקיום מצותיו.
וכמו כן יותר שמקיים תורה הקדושה נתקרב יותר
אל הבורא ב"ה, ורואה גדלות הבורא ושפלות עצמו,
וממילא יוסיף עוד עובדין טבין, והולך מדרגא לדרגא
לעילא לעילא. לא כן אם האדם חושב עצמו למעלת
אדם השלם, אזי הוא נשאר בבחינת עומד, כי נדמה
בנפשו שכבר תיקן מעשיו כראוי.

וזהו שאמר הכתוב אתם נצבים היום כולכם,
פירוש מה שאמנם בבחינת עומדים, שאינכם הולכים
למעלה למעלה, הוא מחמת שאתם סבורים שכבר
הגיעתם להתקרב לפני ד' אלקיכם. או ראשיכם
שבטיכם, פירוש שאתם סבורים שאתם ראשים
לשבטיכם, ואין בכך מדת השפלות, רחמנא ליצולן.
(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

התורה אינה רק לאנשים שמיימים

לא בשמים הוא וגו' (דברים ל"ג, ט). פירוש, אל תאמר
בלבבך שהתורה שייכת רק לאנשים שמיימים,
שהם בבחינת סולם מוצב ארצה וראשו מגיע
השמימה, כצדיקי דורות עברו. רק אפילו אנשים
פחותי ערך שיש להם עדיין טבע גשמי המושך
אותם להבלי העולם, גם אליהם דברה תורה. ואם
הם ישתדלו לעסוק בתורה ולשמור מצוותי לפי
מדריגתם, גם הם יתעלו מדריגה אחר מדריגה, עד
שישיגו מעלות עליונות.

"ולא מעבר לים הוא וגו'". פירוש, אל תאמר
בלבבך שאי אפשר לך להשיג את התורה על בוריה
אלא במדינה פלונית המצויה מעבר לים, ששם
התורה מצויה לכל דורש אותה, ושם נקל ללמדה.
כי התורה נאמרה בשבעים לשון כדי שיושרש כח
קדושת התורה בכל אומה ולשון שיגלו שם ישראל
בעת גלותם. ובכל ארץ ומדינה שייך להתדבק
בקדושת התורה ולהשיגה. "כי קרוב אליך הדבר
מאוד בפניך ובלבבך לעשותו".
(כ"ק רבנו בעל נחל יצחק ז"ע)

כל העוסק בתורת וכו' כאילו הקריב

כי קרוב אליך הדבר מאד בפניך ובלבבך לעשותו
(דברים ל"ג, ט). אפילו כאשר פעולת אותה מצוה נמנעת
ממך עקב סיבה כל שהיא, אעפ"כ "בפניך ובלבבך
לעשותו". וכגון הקרבת קרבנות בזמן הזה, שאין לנו
מזבח ומקדש לכפר, הרי ארז"ל (מנחות ק"י תחומא צו פ"ד)
כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. נמצא
שע"י הדיבור "בפניך", יכול אתה "לעשותו", שהוא
מרוצה לפני השי"ת כאילו הקריב בידים. וכן אם
ביקש אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה
עליו הכתוב כאילו עשאה (ברכות ז'). וא"כ כאשר יש
לאדם תשוקה בלבו לקיים את כל המצוות, אזי גם
אוותן מצוות שאין בידו לקיימן מחמת סיבה כל
שהיא, הרי "בלבבך" ע"י תשוקת הלב, נחשב הדבר
ל"עשותו", כאילו עשה את המצוה בפועל ממש.
וא"כ נמצא "כי קרוב אליך הדבר מאוד", שאין שום
דבר בעולם המונע ומעכב את האדם מקיום מצוות
השי"ת, אחרי שאפילו בדיבור פה, ובתשוקת הלב,
נחשב הוא לפני המקום כאילו עשה מצותי ית'.
(כ"ק רבנו בעל נחל יצחק ז"ע)

(כ"ק רבנו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהנחל
גחלי אש בקצירת האומר
"אבן מקיר תזעק"
אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלוהיכם
(דברים כ"ט, ט). "אתם" ר"ת אבן מקיר תזעק. רמז,
שאפילו הלבבות שהתאבנו כמו אבן, מחמת
רוע מעלליהם, כשבאים ימים קדושים אלו,
נמסו גם אותם לנבות והיו למים, וגם הם
צועקים אל ד'.
(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

אתם נצבים - אפי' שוגגין מזידין ומוטעין

אתם נצבים (דברים כ"ט, ט). רז"ל (ר"ה בה) דרשו על
"תקראו אותם במועדם", אל תקראו "אותם"
אלא "אתם", אתם אפילו שוגגין אפילו מזידין
אפילו מוטעין. ואמרו צדיקים דק"ו להיכא דכתיב
להדיא "אתם", כגון "בנים אתם לד' אלקיכם",
דאפילו שוגגין וכו' נקראים בנים למקום. וכן י"ל
על "אתם נצבים", שכל אשר בשם ישראל יכונה,
"אתם" אפילו שוגגין וכו' יוכל לקחת עצמו בימים
האלו, לחזור בתשובה ולעמוד לפני ד' אלוהינו.
וי"ל ברמז הכתוב (דברים ה' ט) "ואתם הדבקים בד'
אלוהיכם חיים כולכם היום", ד"אתם" הרי רומז
אפילו שוגגין וכו', דאם הם "דבקים" זה בזה, שיש
אחדות ביניהם, אז אפילו חטאו ופשעו והוטעו,
עכ"ז "חיים כולכם היום".
(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

"כדי שתמליכוני עליכם" (א)

עניין המלכת הבורא בשלמות כר"ה
מצד הזדככות הגופים כיום זה

לעשות עצמנו לעולה כר"ה דווקא, מדוע

אי' באל"י רבא (סימן תקפ"א ס"ק ו') ומקורו מהירושלמי, שבכל קרבנות
דפר' פנחס כתוב "והקרבתם עולה" אבל בקרבן ר"ה כתוב "ועשיתם
עולה". שמשמעותו שיעשה עצמו כאילו הוא מקריב את עצמו
לעולה! לזה נקבעו לפחות ד' ימי סליחות, כמו קרבן שצריך ד' ימי
ביקור ממומים, כך בד' ימי סליחות יבקר מומי חטאיו. וצריך להבין
מדוע דוק בר"ה יש ענין כזה שהאדם יעשה עצמו לקרבן עולה, וכן
במה ואין מקיימים את היעשה עצמו לקרבן עולה.

מה הפיץ ה' בהמלכתנו, ואיך נעשה ע"י השופר

ענין נוסף שצריך ביאור. איתא בר"ה (פ"ד ע"ג) אמר הקב"ה אמרו
לפני מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם,
זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה, ובמה בשופר. ובריטב"א
שם מבאר שישאלת הגמ' 'ובמה', קאי על כולהו. ועלינו להבין
מה הקשר בין פעולת השופר שעל ידה אמירת המלכויות עושה
המלכה. ואמירת הזכרונות פועלת שיעלה זכרונו לפני ית' לטובה.

ענין נוסף שקשה להבין מה ביאור העניין שהקב"ה מבקש
"כדי שתמליכוני עליכם". הלא מובא ברמח"ל בדרך ה' (ח"א פ"ק א')
שהקב"ה שלם בכל מיני שלימות ולא נמצא בו חיסרון כלל. וא"כ
מה נכיוול חסר לבורא שרוצה שכל"י ימליכוהו עליהם. אמנם
במלכותא דארעא יש את הכלל שמובא ברבינו בחיי עה"ת (בראשית לו,
ט) ובכך הקמח ש"אין מלך בלא עם", שמלך נעשה רק ע"י שהעם
בוחר בו ברצון שאז נעשה מלך. ואם לוקח המלוכה בכח, אינו
נקרא מלך אלא מושל ורודה. אך כל זה לא שייך במלכות הבורא,
שמלכותו היא מלכות עצמית שלא קשורה לבחירת העם, וכנאמר
"אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא", שאינו צריך לאף אחד
כדי להיות מלך. וזה הכוונה "הממליך מלכים" - שהוא מלך מעל כל
המלכים, אבל "ולו המלוכה" מצד עצמותו - בלי שימליכוהו. וא"כ
מהו ענין הבקשה מבני"י "שתמליכוני עליכם".

הנה שלמה המלך מלמדנו בקהלת (ט"ז ט) "מה שהיה הוא שיהיה
ואין חדש תחת השמש". הכוונה שאין לנו כח לחדש דברים חדשים
בבריאה אלא לעורר ולהחזיר דברים והשפעות שכבר היו מאז. ועל
כן אם נדע מה היה בר"ה הראשון של הבריאה נוכל ע"י להבין
ולהשכיל בענייננו. וכמו שאומרים בתפילת ר"ה "זה היום תחילת
מעשיך זכרון ליום ראשון", ומובא בר"ן (ר"ה דף ג') בשם הפסיקתא
שה קאי על יום א' בתשרי, יום בריאת האדם - שהוא תכלית כל
הבריאה, וע"כ נחשב לתחילת מעשיו ית'.

פלא בריאת האדם מן הגשמי והרוחני

והנה המאמר שבו ברא הבורא את כל הבריאה בבראשית,
אומרים חז"ל במנחות (פ"ט ע"ג) ומובא ברש"י (א"ב) עה"פ "אלה תולדות
השמים והארץ בהבראם - בה' בראם. וכמובא באקדמות "ובאתא
קלילא דלית בה תששותא". והנה כיון שאדם נקרא שמו אד"ם
מלשון אדמה לעליון, ועל כן יכול להיות אצלו בחינה של "מבשרי
אחזה אלוה", שמונח ג"כ במשמעות המשך בעמוד ב' <<<

"אתם ניצבים היום כולכם"

השביעי שהוא החודש הראשון לחדשי השנה הקב"ה בעצמו מברכו בשבת מברכין שהוא השבת האחרונה חודש אלול, ובכח זה ישראל מברכים את החדשים י"א פעמים בשנה". ומביא שם עוד ד"הו דתיב אתם ניצבים היום ד"היום" קאי על ר"ה שהוא יום הדין, וכמו שאה"כ (איו"ב ג, א) ו"היה היום" וגו' ותרגם "והוא יום דינא רבא", ו"אתם ניצבים" קיימים ועומדים. והיינו שזוכים בדין, ובשבת שלפני ראש השנה שהוא השבת האחרון חודש אלול, קוריים אז בפרשת "אתם ניצבים", דזהו ברכתו של הקב"ה בשבת מברכין חודש השביעי שהוא מהשבע והמשיבי ברוב טובו לכל ישראל על כל השנה" עכ"ל.

והיוצא לפ"ז שכאשר אנו קורין בתורה שהשי"ת אומר לנו "אתם ניצבים היום כולכם" הרי באותו רגע השי"ת מברך אותנו שזוכה להיות "ניצבים" קיימים וחזקים לזכות בדין וכאמור לעיל שזהו בזכות שאנו מאוחדים יחד, ויתכן שזהו תכלית הדין, שנעשה כלנו כאגודה אחת, ובה יומתק מעלינו הדין, כי השי"ת שמח ונהנה מאד לראות את בניו אוהביו אוהבים איש את רעהו.

ולפי האמור יש ליישב קושיא אלימתא שהקשה הכלי יקר, דהנה ברש"י עה"פ (טו, טז) למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים פי' וז"ל: "ומדרש אגדה למה נסמכה פרשת אתם ניצבים לקלות לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו התחיל משה לפייסם "אתם ניצבים היום" הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימים לפניו".

והקשה בכלי יקר דלכאול' לפי"ז הקלות ואתם ניצבים היום הם תרת"י דסתרי, וה"ו ושטר ושוברו בצדו, כי מה יועילו הקלות אם מגיעים, אך להאמור יתיישב היטב שהן אמת דהקלות ח"ו נאמרו כמות שהם, אך משה רבינו בא לומר להם דאפ"ה כאשר יש ביניכם מצב של "כולכם" שאתם מאוחדים יחד בלב אחד ואתם ניצבים לפניו את רעהו הרי "אתם ניצבים היום" חיים וקיימים לפניו ואל לכם לדאוג. לפי האמור מזקה"ק הרי ב' הפירושים ברש"י הם פירוש אחד ומשלימים אחד את השני, כי היות והשי"ת נשבע לאבותינו שלא יחליף זרעם באומה אחרת, א"כ כאשר כולם יחד והנידון הוא על נכסות ישראל, א"כ א"א להשי"ת לענישנו ולכלותינו חלילה ולכן אפ"י ש"הרבה הכעסתם וכו' אתם קיימים לפניו".

בפרשתן אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוקים וכו', אא"ז בספרו נחל יצחק מביא מזה"ק בעל הבאר מים חיים לבאר דברי הכתוב ע"פ מה דאיתא בזוה"ק "דהיום" הוא ראש השנה, דמכוין שכל ההשפעות של כל ימי השבוע תלוין בשב"ק ככאמור הזוה"ק (ח"ב פח). כל ברכאן לדעילא ותתא ביומא, שביעא תליין, נמצא שכל הנקצב ביום ראש השנה תלוי בשבת קודש פרשת ניצבים, וממילא בשבת קודש כבר ניצבים לפני ד', לעבור לפניו כבני מרון. וע"כ לעולם קורין פרשה זו קודם ראש השנה.

ומוסיף אא"ז ז"ע לבאר דיל"ש "ניצבים" הוא מלשון "ניצב" וחזק, שיש לנו כוחות וחיות כדי לזכות בדין, זה ע"י אחדות ישראל בבחי' "כולכם", שעי"ז שנרבה לאהוב האחד את רעהו, בבחי' "כולכם" נהיה זכאים בדין, וטעם הדבר הוא כי בשלמא הנידון על כל אחד בפרטות הרי בודקין אותו לפי מעשיו אך כאשר הנדון הוא על כלל ישראל וכנסת ישראל, הרי מחויב המציאות הוא שנצא זכאים בדין, שהרי אי אפשר להשי"ת להחליפנו באומה אחרת וכמו שכתוב בהמשך הפסוק "למען הקים אותך לו לעם והוא יהיה לך לאלקים, וכמו שפירש רש"י ז"ל "לפי שדיבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת, לכן הוא אוסר אתכם בשבועות הללו כי שלא תקניטוהו אחרי שהוא אינו יכול להבדל מכם", וממילא כאשר יהודי כולל את עצמו בתוך כלל ישראל, אזי יש לו כח איתן כצור חלמיש לצאת בדימוס, לפי שכלל ישראל חייב לצאת זכאי בדין מחמת ההתקשרות הנצחית לאבינו שבשמים. וזהו "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוקים" שעי"ז כח האחדות הרמוז ב"כולכם" יש לנו מצב איתן וחזק להפקד לטובה בדבר ישועה ורחמים, עכ"ל.

ויבאר נמי עפ"י מה דאיתא מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע שיש עולם הנקרא "כל ישראל" ששם אין שולט שום חטא ועון. כי כאשר ישראל במצב של "כל ישראל" אין רואה השי"ת בהם שום חטא ופגם. וכדאיתא בספה"ק עה"פ (שיר השירים) "כולך יפה רעיית ומום אין בך" שכאשר ישראל הם "כולך" אזי השי"ת אומר עליהם "יפה רעיית ומום אין בך" וממילא יוצאין זכאים בדין וכמבוא'.

והנה בספר הבעש"ט החדש מביאים מאגרות קודש של הרי"צ מליובאוויטש שהביא משם זקינו הבעל התניא שבהיותו במעורטש שמע מהרב המגיד ממעורטש בשם מורו ורבו רבנו הבעש"ט הק' נשמתו עדן וז"ל "החודש

פסוק זה שעי"י התבוננות בגוף האדם אפשר ללמוד דברים באלוקות. ועל כן אם האות ה' נהגת מהפה באופן הקל מכל האותיות. משמע שאצל הבורא כאשר ברא את כל העולם הגשמי לא היה צורך לעשות את כל הבריאה במאמץ כל שהוא.

והנה ביום שיש של הבריאה יום א' תשרי, לקח הבורא עפר מהאדמה שנבראה בתחילת הבריאה בכ"ה אלול "ויפח באפיו נשמת חיים" (ג, א) וע"ז אמרו בספר הקנה (בראשית ת, ט) ובזוה"ק, "מאן דנפח מדיליה נפח" (עין תניא פ"א), שבשונה מבריאת כל הבריאה שנעשה באות ה' באופן הקל ביותר, כאן ביצירת נשמת האדם חלק אלוה-ה ממעל נעשה הדבר ע"י ההדגשה הגדולה ביותר "ויפח". שכדי לשייך ולחבר ולקשור חלק אלוה-ה ממעל שהוא כ"כ גבוה - לגוף גשמי, צריך בחינה שאצלו זה נחשב למאמץ ולפלא. וכמו שאמרו חז"ל שהלשון "ומפליא לעשות שקושר דבר רוחני בגשמי". והתוצאה של אותו חיבור של הנשמה עם הגוף שנעשה על ידי ה"ויפח באפיו נשמת חיים" הוא, "ויהי האדם לנפש חיה" ובתרגום "לרוח ממלאך", שקיבל כח הדיבור ונעשה בחינת "מדבר", ולכן כח הדיבור נקרא פלא - איש כי יפליא לנדור", בגלל שהוא נוצר ע"י חיבור רוחני לגשמי. ולזה מצינו ביצירת האדם לשון "וייצר ה' אלוקים את האדם" (ג, א) שכלל היו"ד ב"מילה וייצא, ודרשו בו שהיו באדם ב' יצירות, היצירה הגשמית של הגוף מעפר, והנפש הבהמית שבגוף, והיצירה הרוחנית הנשמה הק' חלק אלוה-ה ממעל, "שבה חי האדם לנצח בצלם אלוקים".

המלכת הבורא בשלמות בתחילת הבריאה

ומובא בספר אוהל מועד (ר"ה איתג) שלאחר בריאת הנבראים רצה הקב"ה שיהיה בחינה של "מלכותא דרקייעא עיין מלכותא דארעא" (כדאיתא בברכות דף י"ח ע"א), וזה שאומרים ב"אדון עולם" לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא". שלמותו שהקב"ה אדון עולם אשר מלך ג"כ "בטרם כל יציר נברא", אבל הקב"ה חפץ שייקרא מלך בבחינה של מלכותא דארעא, כשמקבלים ע"ע עול מלכותו ברצון. ומביא ר' אברהם בן הגר"א בשם אביו בפירושו ליוצר אור, שכל זה עשה ה' כדי שיוכל להיטיב לברואיו, ועל כן ה' מלך גאות לבש" שמתלבש בלבוש כבוד מלכות, כדי שיחשב לנו שאנו מתחסדים עמו וממליכים אותו, ועי"ז יוכל לתת לנו שכר בשלימות על זה שהמלכנו אותו.

והנה באותו ראש השנה הראשון של הבריאה כשנברא אדה"ה, אי' בפרד"א שמחמת שלימות צורתו של אדה"ר יציר כפיו של הקב"ה, שמובא בב"ב (י"ח ע"ב) שגלגל עקבו של אדה"ר - שזה החלק הנמוך בגוף, היה מכהה את גלגל השמש. והיתה קומתו מן הארץ ועד לרקיע, כמובא בחגיגה (י"ב ע"ב). וביקשו מלאכי השרת לומר לפניו שירה. ולכן הפיל עליו התרדמה שיראו שאינו אלוקות. וכן באו כל הברואים להשתחוות אליו, ואדה"ר המליך בר"ה הראשון את הבורא על עצמו ועל כל הבריאה. שמובא בזוה"ק ח"א רכ"א ע"ב שכל הברואים, פתחו מאדה"ה והלכו אחריהו כעבדים אחר אדוניהם, ואפילו המלאכים היו בטלים אליו והיו צולים לו בשר ומסנינים לו יין, ואדה"ר אמר לכולם: "לכו נרננה לה' נריעה לצור ישענו", "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו" (תהילים צה, ה). ולכן באותו יום הראשון של יצירת אדה"ר לפני שנמשל בחטא עץ הדעת היתה ההמלכה של הקב"ה בשלימות על כל הבריאה. ואז התקיים הפסוק "והיה ה' למלך על כל הארץ" בשלימות.

ולכן בשיר של יום שיש שהוא יום יצירת אדה"ר - אומרים ה' מלך גאות לבש" (תהילים צג, א), וכן מה שאומרים "לכו נרננה" בערש"ק בקבלת שבת, כיון שאז היה הזמן שאדה"ר אמר מזמורים אלו.

המשך המאמר בגליון ראש השנה בעז"ה

אמרים ערבים ממאורי החסידות

ערבי נחל

בכל המדריגות שאתה בו

כי כבר בארתי בפסוק (דברים ל, יב-יג) ולא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה וגו', כי קרוב [אלך] הדבר בפיו ובלבבך וגו', ור"ל שלא יאמר האדם אלו הייתי בעיר שכולה צדיקים המכונה לשמים, אז גם אני הייתי יכול לעבוד הש"י, או מעבר לים וכו'. כי קרוב אלך הדבר, ור"ל בכל המדריגות שאתה בו, מתוכה אתה יכול לעבוד הש"י, כי הכל הוא בשכינה. (תולדות יעקב יוסף - צו)

קרוב אלך בכל מדה בין בגשמי בין ברוחני

וגם רמז בפסוק (דברים ל, יז) כי קרוב אלך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו. ור"ל כי קרוב אלך הדבר, שהיא התורה שנקרא דבר כמ"ש (תהלים קה, ח) דבר צוה לאלף דוה, והוא קרוב אלך מאד, בכל מדה בין בגשמי בין ברוחני, כמו שדרשו (ברכות פ"ט מ"ה) בכל מאדך (דברים ו, ה), בכל מדה ומדה שמווד לך וכו'. ומפרש ואמר בפיו ובלבבך לעשותו, כי בפיו יכול ללמוד, או בלבבך יהרהר בתורה, לעשותו גם כשהוא מוכרח לעשותו, ור"ל בעסק הגשמי בדרך ארץ הנקרא עשיה יפה ת"ת עם דרך ארץ וק"ל. ח"ו (משלי ג, א) בכל דרכיך דעהו. (בן פורת יוסף - בראשית, הקדמה)

אפילו בדברים שהוא רק בפיו ובלבבך עושים תיקונים לזה אינו בשמים כי קרוב אלך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו, פירוש אפילו כשהוא רק בפיו ובלבבך

בעמדך על הארץ התחתונה הלזו, כמו במצות תורה ותפילה ושאר המצוות שאינם בעשיית מעשה בגופו, רק בדיבור פיו ובכוחות הלב, קרוב הוא לעשותו לתקן ולעשות פעולות בלב השמים בכוחו, וכמו שאיתא בזוה"ק (בהקדמה דף ד' ג) בפסוק ואשים דברי בפיו וזה לשונו: "כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא וכו' ומכל מלה עביד רקיע חדא כו' עד דאתעביד מההוא מלה שמים חדשים" וכו' עד כאן. אבל באמת הנה כל התורה ומצוות נתונים נתונים בשמי שמי קדם להיות כל הנהגות השמים על ידם.

מאור עינים בראשית פרשת לך לך

כי קרוב אלך הדבר מאד, ותיבת מאוד מורה, שאין לך קורבה גדולה הימנו, כי בכל מקום בואו ובאשר הוא שם, שמה לו חק ומשפט, לראות אותיות התורה, ואדרבה באמצעות הגשמיות יכול להשיג בעולמות עליונים, כי זה תכלית הבריאה, וכל מה שיש ביבשה יש בים, ולזה גמר אמו, בפיו ובלבבך לעשותו, ורמז בפיו מהמותר לפיך, היינו אפילו מתענוגי אכילה ושתייה, גם שם יכול לראות אותיות התורה.

(אור המאיר - ניצבים)

נערך ע"י הרה"ג ר' חיים גרינפלד שליט"א

ראש השנה (א)

בהלכות ר"ה יש הרבה הלכות ועניינים, נביא כאן מקצת מהם שלא כ"כ יודעים ומצויים.

תפילה: מותר לבקש בר"ה בתפילה כל הבקשות שרוצים (הליכ"ש), כל זמן שלא אמר בא"י בסיום הברכה מותר לחזור על המילים שלא כיון בהם (שם), ויש להוריד דמעות בתפילות ר"ה, ואדם שנופלת עליו בכיה רבה באלו הימים בתפילתו סימן שבאותו זמן נדון למעלה, ומי שבוכה בתפילתו כוכבים ומזלות כוכים ותפילתו נשמעת (מ"ט"א), ואם אינו יכול לבכות לפחות יעשה קול של בכי (כמו שכתוב כי שמע ה' קול בביי) (חיד"א), יחא אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת שחרית כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, דבזה שהוא שמח ואומר שהכל לטובה יהיה נהפך באמת לטובה (חכמת שלמה תקפ"א).

לדוד מזמור: נוהגים לומר את מזמור כ"ד שבתהילים או מטעם סגולה לפרנסה (האריז"ל) או מטעם קבלת עול מלכות שמים בראשית השנה (שמח ישראל ר"ה את א"ת).

לשנה טובה: נוהגים שכל אחד אומר לחבירו לשנה טובה תכתב ותחתם, [אף שבתפילה לא אומר חתימה משום דאינו מחזיק בעצמו לצדיק שיחתום לאלתה, אבל את חבירו מחזיק לצדיק גמור (מ"א)].

גמר חתימה טובה: נחלקו הפוסקים עד מתי אומרים הנוסח "תכתב", ו"א עד יום שני בחצות שאז נגמר הכתיבה (שו"ע ד"ו), ו"א עד חצות היום של יום הראשון (מ"ב).

קידוש: שהחיינו: יש שכתבו שבשנת השמיטה נכון לכיין בלילה א' דר"ה על מצוות שמיטה (הליכ"ש), בהודמות זו שמודה לה' על שהחיינו והגיעהו לאותו זמן, ראוי ונכון שיעלה על ליבו כל הטובות והחסדים שגמלהו ה' ויכלול בהודאה זו הודאה גם עליהם (הליכ"ש). **נשים:** שברכו שהחיינו בהדלקת נרות לא יענו אמן על שהחיינו בקידוש לאלו שנוהגין שיוצאין יד"ח גם מברכת בופה"ג, (שבט הלי"ו), ויש חולקין (מנח"ש). ובדיעבד לא היו הפסק, ואם מברכות בעצמם על יין יכולים לענות אמן לכו"ע.

סימנא מילתא: נהגו לאכול מאכלים לסימנא טבא, ונזכיר כמה מהם:

תפוח ברבש: ואומרים יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה (טור ורי"א), ואם יש תמר ו"א שצריך להקדים התמר שהוא מז' המינין (מ"ב), ו"א שחביב עדיף (שו"ע ד"ו), ועצה טובה קמ"ל לא להביא התמרים לשולחן עד אחר ברכת התפוח, וכשמברך על התפוח יכוון להדיא לפטור את התמרים (ולא מועיל בה שיעוד שיובא לפניו) (מ"ב סו"ד), יש שחששו דתפוח כיון דמצוותו בכך הוי כבאין בתוך הסעודה ולא צריך לברך, ועצה טובה לינצל מחשש זה לכוון להדיא בברכת המוציא שלא לצאת בזה את התפוח (תורת חיים).

ראש דג: על שם שנפרה ונרבה כדגים, ונהיה לראש ולא לזנב.

קרא, רוביא, כרת, סילקא, תמרי: רבים נוהגים לאוכלם אחר ברכת המוציא שלא יהא הפסק בין קידוש לסעודה, ומברכין על הקרא בפה"א כי לא שייכים לסעודה (א"ת לבג), ופוטרים שאר הירקות. ועל תמר מברכין בפה"ע, וזיהרו לא לברך על הקומפוט בפה"ע עוד פעם. מנהגינו לאכול הסימנים בשני סעודות הלילה של ר"ה (ר"א). **אגוזים וחמוצים:** נוהגים שאין אוכלין אגוזים, מפני שאגוז גימטריא חטא וגם משום שמרבה כחה וניעה (מ"א), וכן נהגו לא לאכול דברים חמוצים ומרים (פ"א).

יהי רצון: בשעה שאומר יהיה רצון באכילת הסימנים יתעורר אדם בתשובה ויתפלל ע"ז בלב שלם (מ"ב).

יעלה ויבוא: שכח לומר יעלה ויבוא בברכהמ"ז, אם נזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב יאמר ברוך אשר נתן בפתיחה וחתימה עם שם ומלכות (שו"ע ד"ו), ואם נזכר אחר שהתחיל הטוב והמטיב בלילה חוזר, דאסור להתענות בלילה, וביום אינו חוזר (שם).

הכנה: הש"ץ והתוקע צריכים להפריש עצמם ג' ימים קודם ר"ה מכל דבר טומאה וילמדו כוונות התפילה והתקיעות (מ"א), והיות ובזמנינו ש"ץ אינו מוציא רבים ידי חובתן החובה מוטלת על כל אחד להתבודד ברוחו ג' ימים קודם ר"ה ולהכין עצמו לתפילת היום (ח"ס הדרוה, מנובא בגמ' שהוא זמן לקליטת הורע באומה ומומ"כ צריך שיקלע בו ענין התפילה), ויש שההסבירו ענין הג' ימים ע"פ הגמ' ששונא פסול להעיד, ואיזהו שונא כל שלא דיבר עמו באיבה ג' ימים, לכן אם מתרחק מצינה"ג ר' ימים השטן פסול להעיד עליו.

סכינים חדשים: נהגו לקנות סכינים חדשים לר"ה והוא סגולה לפרנסה (ס' סגולת ישראל בשם הרה"ק מויד"ש ובס' זכרון טוב בשם הרה"ק מלובלין שחילק סכינים בער"ה), יש תנויות שיש להם מקווה וטובלים הכלים לפני מכירתם וכן מוסדות הנותנים סכינים טובלים במנתה יש לזון האם מועיל טבילתם (יו"ד ק"ב ט"ז מנח"א), והנכון שיטבול עוד פעם בלי ברכה.

ער"ה - תענית: נוהגים להתענות בער"ה [לצעורי, משום תשובה שיתכפרו עוונותיו והקב"ה מוחל שלישי עוונותיהם (סו"ד)]. ורבים נוהגים עד חצות (מחצה"ש), המרגיש חלש מותר לו לאכול בלי התרת נדרים אם אינו רוצה לבטל לגמרי מנהג זה (דג"ס), ויש מקילים בתענית זו לגמרי מחמת חולשת הדורות.

תשובה: יעשה תשובה ביום זה מכל אשר עיוות במשך השנה (מ"ב ת"ז) ויום אחד בשנה חשוב שנה נוחשב כאילו שב כל השנה (ח"א א"ט).

התרת נדרים: נוהגים לעשות התרת נדרים בער"ה כדי להנצל מעונש נדרים (ר"ח), היות דכשמתיירין לו הנדר נעקר מעיקרו וממילא מועיל אף אם עבר על הנדר. צריך להיזהר שייבין הנוסח של התרת נדרים (שם), אפשר לעשות התרת נדרים בלילה (יו"ד ר"כ"ג ג), וכן אפשר לעשותו לפני התפילה. שלשה המתירים יכולים להיות קרובים בשל לבין עצמם וגם קרובים למי שמתירים לו (יו"ד ר"ל"ו), ישנן המתירים אפי' הדיוטות ובלבד שהם מבינים מה שלומדים עמהם וגם יודעים לפתוח פתח (שם ר"כ"ח), ומספיק שאחד מהג' יודע (מבית לו"ז), המתירים צריכים להיות מי שוודאי נתמלא זקנם (שו"ת שבה"ל ואמר שבחורי ישי"ק יקפידו בזה), לכתחילה צריכים המתירים לישב ובדיעבד לא מעכב, אין יכולים להתיר את הנדר אלא אם הגיע זמן חלות הנדר, ולכן מי שקיבל עליו שלא לאכול לפני התקיעות ו"א שא"א להתיר נדרו עד ר"ה, אמנם אם כבר עברה שנה אחת מעת קבלת נדרו יכול להתיר אף באמצע השנה. המנהג שאין אשה עושה התרת נדרים בער"ה (הגר"ח) וסומכות על אמירת כל נדרי. לא נהגו קטנים שהם מופלא סמוך לאיש לעשות התרת נדרים (הליכ"ש), [והטעם ולא איתרבי קטנים אלא לגבי נדר ולא לגבי שאלה, ויעו"ש דהגראש"א נהג לומר לנכדיו בזכר מבין י"ב ובנקבה מ"א תתרגלו לומר על כל דבר בלי נדך].

מסירת מודעה: אחר שעושים התרת נדרים מוסרים הודעה שכל מה שיעשה מהיום ואילך, הוא בלי נדר מסירת מודעה היא תועלת למנהגים שאדם נוהג בהם כסדר דאם עובר ע"ז ה"ז קעובר על נדר וכיון שאמר לפני זה מסירת מודעה הרי זה פתח גדול שלא להחשיבם כנדר. אפשר לסמוך על מסירת מודעה זו לכתחילה לכל המנהגים אבל באופן שאמר בלשון נדר לא מהני מסירה זו מסירת מודעה אין יכולים לומר ביחיד לעצמו.

פרוהובו: יש נוהגים לעשות פרוהובו גם בער"ה של שמיטה (לחוש לשיטות אסור לגבות מחירו אף בשנת השמיטה (שו"ע ד"ו), ויש שנהגו למסור בע"פ לפני ג' אנשים (שבה"ל).

מנחה: יתפלל מנחה בכוונה עצומה, ומאריכין בה קצת מאחר שהיא מנחה אחרונה בצאת השנה (מ"א).

לכוון בברכת שהחיינו על השמיטה

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

יש להסתפק למה לא מברכים ברכת "שהחיינו" על המצוה הגדולה העומדת לפנינו, הבאה מזמן לזמן, והיא מצוות השמיטה.

בנוסף לכך, יש פוסקים האומרים שיש ענין לכוון בברכת שהחיינו שמברכים בליל ראש השנה גם על מצוות השמיטה שאנו נכנסים זה עתה לתוכה, ויש להסתפק בשתי שאלות:

א. מה הדין באלו שאין להם קרקע כלל, או שדרים בחוץ לארץ, האם גם להם אמורים הדברים, שיכוונו בברכת שהחיינו, או שמא כיון שאין להם קרקע, או שהם נמצאים בחו"ל ואינם יכולים לקיים את מצוות השביעית, אין להם מה לכוון לברך בברכת "שהחיינו".

ב. האם יש לכוון רק ביום הראשון, או גם ביום השני, לכאורה יש לכוון רק ביום הראשון, אבל הרי אנו מברכים שהחיינו בקידוש גם ביום השני, וזאת על הצד שאולי העיקר הוא יום השני, כמו שמברכים בחו"ל ביו"ט שני של גלויות "שהחיינו", ואם כן כיון שמברך שהחיינו אולי צריך לכוון גם ביום השני.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: עץ הנוטה לחצר חבירו, ויש שם מנין חצירות, האם המקום נדון כעץ המפריע ליחיד, או שעץ זה נדון כמפריע לרבים?

תשובה: בגמרא במסכת בבא בתרא (דף כ"ד ע"ב) אמרו שני תירוצים למה כשאלין מזיק לנוי העיה, צריך לקצוץ את האילן, ואין צריך לשלם לבעל האילן, ומצד שני אילן הסמוך לבוה, שמזיק את הבוה, שגם צריך לקצוץ את האילן, מכל מקום צריך בעל הבוה לשלם, על קציצת האילן:

א. מפני שקדירא דבי שותפי לא חמימי ולא קרירי, [משל הוא ססיר של שותפים לא חם ולא קה כי כל אחד סומך על השני שיחממו, ולבסוף מחממים אותו קצת, כך גם בענין האילן אם היה צריך לשלם, היה כל אחד משתמש והאילן היה נשאר]. **ב.** שהזיקא דרבים שאני, כיון שמפריע לרבים זה חמור יותר מאשר כשהו מזיק ליחיד.

ולכאורה נדון שלנו תלויה בשני הטעמים, לטעם שאין צריך לשלם משום קדירא דבי שותפי, באופן שיש בעלים אחד לחצר, ויש למי לפנות, אין בזה קדירא דבי שותפי, וממילא זה נדון כחצר של יחיד. אבל לטעם שהחומר של רבים כיון שרבים נזוקים מזה, הרי שגם בעניינינו הוא מזיק לרבים.

ולמעשה בגמרא שם דחו את הטעם של קדירא דבי שותפי, ונשאר העיקר הטעם של הזיקא דרבים, ואם כן גם בעניינינו, הרי הוא מזיק לרבים, ובעל העץ צריך לקצוץ.

והנה כתב הרמ"א (או"ח סימן קנ"ג ס"ז) יחיד שבנה בית הכנסת ונתנה לקהל, דינה כבית הכנסת של קהל. וכתב בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת או"ח סימן ז') "יחיד שמניח להתפלל בביתו במנין עשרה, מסתמא אינו מקדיש לקדושת בית הכנסת, ופוק חזי מאי עמא דבר שאינן נוהגין בו קדושת בית הכנסת כלל... ומשמע בלבוש דכל שהוא לזמן אין לו קדושת ביה"כ כלל, וא"כ ביחיד שמניח להתאסף בביתו ולהתפלל שם, הוה כמו דרך אקראי, כיון שהוא לזמן, דבכל שעה ושעה יכול לאמחוט מלכנס בביתו, אם לא השאיל להם בפיוש", עכ"ל.

ולכאורה גם בעניינינו מסתבר כיון שהוא יכול בכל רגע לפנות את המתפללים מהחצר וזה רק עראי, אם כן זה נחשב לחצר של יחיד, ובעל החצר צריך לשלם שכר הקציצה.

שורש ח' * ענף ב'

היל ורעדה יאחזון בתיקון כתר המלכות

"לקל אשר שבת מכל המ-ע-שים, ביום השביעי נתע-לה, וישב על כסא כבודו..." שירת המלאכים מלווה את צעדי שני הרעים, אשר כתרי העין דלא מתפרשין מתהלכים הם לרוח ליל שבת. "אה... ד'אינטערשטע שבת פון יאהר" - סופק שלמה חיים את כפיו זו בזו בהתעוררותו. "אכן", נענה לעומתו תנחום, "אשר על כן עלינו לראות לתקן את כל שבתות השנה, להבין ולהשכיל במתנה טובה זו אשר שבת שמה".

"ובפרט", ממשיך תנחום את שיחו אחר הרהור קצר, "כאשר עומדים אנו ממש ימים ספורים ליום ההמלכה, היום המקווה אשר כל הבריאה כוספת אליו, יום אשר נבואה שערי היכל המלך, ובקול גדול בלב נרעש ונרגש נשאג "המלך", ונמליך את אבינו מלכינו עלינו ועל כל העולם כולו. אם כן וודאי עלינו להמשיך את שיחתינו הקודמת, לחזות בנועם דברי רבינו ההייליגע סידורו של שבת, להבין "עבד נאמן" מה הוא, ומהו המלכה הנכונה והרצויה לפני השי"ת".

"נו, תנחום, פתח פין ויאירו דבריך", דוחק בו שלמה חיים כאשר עיניו צופות ומסתכלות כלפי מעלה כמנסה להתחבר לפנימיות המשל".

"נחזור לאותו עבד נאמן", ממשיך תנחום את המשל בנקודה אשר בו עצר, "אחר שקיבל על עצמו את התפקיד הנכבד והנורא של תיקון כתר המלוכה, ואחר ירחוץ נקיון כפיו ועטיפתם בכפפות של משי, ניגש לתקן את הכתר בחיל ורעדה מרוב גודל העבודה אשר לפניו. כאשר גמר לתקן את הכתר בחן ביופי ובהדרה, גמישו על המלך בקידות והשתחויות. וכמובן שהמלך החכם בטוב לבו נותן לו שכרו משלם כפי ערכו המגיע אליו ואף יותר. אחר תשלום העבודה פוסע העבד המשכיל ועומד נרעד. והמלך שואל אותו, "מה לך מרעיף הלא השלמת את כל עבודתך ופעלך על הצד היותר טוב". משיב העבד למלכו, "אני מרעיד ונרעש בחשבי, האך אוכל אני לשלם למלך, במה אכף ואקדם על הכבוד הגדול אשר כיבדני אשר בחר בי מכל עבדיו לתקן לו את כתרו. הלא אף אם הייתי עושה ציווי המלך בכל שאר הדברים, היה ליבי שש ושמח לעשות רצונו, אך אין די מילים בפי לתאר את גודל שמחתי איך זכיתי לעבדו בעבודה זו. ומכיון שאין די לשלם למלך בעבור זה, אין אני כדאי אלא למסור את נפשי ממש על כבודו, דאף שיועד אני שאף אם אתן את נפשי למלכי אין די בזה מיני אלף כדי שווי תשלום גמולו אשר גמל עלי, כי אתה הוא מלך גדול על כל העמים והפלאות חכמתך וגבורתך והתנהגות מלכותך גדלה בלתי שיעור וערך. ותחלוק מכבודך לאיש נבזה אשר אחר הרחיים לכבודו בכבוד גדול כזה. ולזה אני מרעיד נפשתי ומפחד במה אשלם למלכי ואדוני".

"וכאשר המלך רואה את עוצם אהבת עבדו אליו, אשר כל כך מייקר את כבודו

מלכותו עד כדי מסירות נפשו אליו, מה מאוד נכבד כבודו בעיני המלך, עד אשר מנשאהו על כל השרים ועבדי המלך, ומשליט אותו על כל עמו, וכל אשר לו נותן לו בידו, וכאשר המלך גזור גזירה - בבקשתו מבטל הכל, כי המלך אהבו אהבת עולם".

"כן הוא ממש בדרך השם ובקיום מצוותיו ותורתו", נגש תנחום לנמשל המובן מאליו, בעודו מעורר את שלמה חיים מהרהורי. "כי כל עבודת התורה ותפילה וקיום מצוות המה כתרם להשי"ת כמו שכתוב ישראל אשר בך אתפאה, כי ע"י מעשי ישראל נעשים עטרה למלכו של עולם. וכמו שכתוב בזוהר הקדוש ובדברי חז"ל על המלאכים אשר קושרים כתרם למלך הכבוד מתפילות ישראל, וכאשר מגיע הכתר לחי העולם, כל החילות ואכלוסין מזדעזעין".

"אמנם עבודת הכתר הלזו, נחלקה כאמור בין ג' כתות אנשים. כי הכת הראשונה בְּעֵרִים ונבערים אשר לא ידעו ולא יבינו בערך עבודת הכתר, והתורה ומצוות בזוין בעיניהם, ובעל כרחם עובדים הם עבודת משא, כהבן הרשע אשר שואל מה העבודה הזאת לכם. ומאחר שכל כוונתם כיד לקבל תגמול ושכר, אזי מחשיבים עצמם בקיום המצווה, ואם יקרה לו איזה מקרה רע, יבעטו ויתרעמו".

"והכת השנייה אשר יודעים ומבינים קצת בגדלות ויצר בראשית, ויודעים הם בנפשם שעבודה גדולה היא חשובה ומפוארת מכל מחמדי עולם, ואף חושקים לעבוד אותה אף לולא קבלת הפרס, אמנם מחשיבים הם את עצמם כראויים לעבוד עבודה זו, ואף אינם מתייראים כל כך בעבודה זו. ואמנם גם הם צדקה נחשב להם כי זכו להבין בגדלות מלכם, אך לא בהם בחר השם".

"כי אם בכת השלישית, אשר אם ימצא האיש אשר מושלם במידת הענוה השלמה, וירא ובוש עד מאוד בבושה וענוה גדולה אף רק לכנות את עצמו כעבד קטון מעבדי המלך, "ונדמה בעיניו למלך גדול ואדיר שעומד בין עבדיו שריו ויועציו הגדולים וחשובים ומחוכמים בכל חכמה ומדע, ובא איש אחד נבזה וחסר דעה, לא דעת ולא תבונה בו והתחיל לדבר אל המלך, "אני עבדך ואתה מלך עלי" ודאי לצחוק ולחוכא ואטלולא נחשב בעיני המלך והשרים", ואכן כל עבודתו וגישתו אל הקודש הינה במדרגה זו כאשר זכר במשל, טרם גשתו אל הקודש ורוחץ הוא בקניון כפו בחיל ורעדה, ואחר עשייתו נדמה בעיניו כעבודת מתנה עד אשר יחפוץ להקריב נפשו היחידה למלכו וצורו".

"אה תנחום, מי יתן וניגע באפס קצהו של מדרגות אלו, אך אכן נפתח בעדינו חרך צר בשער הגדול להבין מלך מהו, והמלכה מה היא, ונשארו לנו רק להתפלל ולהתחנן "לך אמר ליבי בקשו פני את פניך השם אבקש". גוט שבת תנחום, ישר כוחך, גוט שבת".

"אורי וישעי" (י"ב)

ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי

ואזבחה באהל זבחי תרועה אשירה ואזמרה לה'

הפני לפי פשוטו של מקרא

ועתה כאשר יצפני ה' בסכה ובצור ירוממו לך ירום ראשי ואינו מפחד מכל אויבי אשר סביבותי, ואזבחה זבחי תודה שאומרים עליהם שירה, וכן אשירה ואזמרה לה'.

ישבה באהל ה' הוא תרועת הנצחון

ובמלבי"ם מפרש בפסוק זה החילוק בין ניצחון מלחמה אצל סתם בשר ודם מניצחון אצל דוד המלך. שאצל כל בשר ודם שמנצח במלחמה הוא מריע תרועת ניצחון ועל זה זובח זבחי תרועה. משא"כ דוד המע"ה אומר אנכי שהניצחון במלחמה הוא ע"י שאהיה באהל ה', א"כ ישבת אהלה היא תרועת המלחמה ונצחונה, זה "ואזבחה באהלו זבחי תרועה" וכן אשירה ואזמרה לה'.

שבח על ריצוי אחר מעשה העגל

ובמדורש (תנחומי אמור) מבאר דעל ישראל קאי שאחר מעשה העגל כשישראל שמעו על ענין הקרבנות אמרו שירה. זה לשון המדרש: "זה שאמר הכתוב ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה, כיון שעשו ישראל אותו מעשה, היו אומות העולם אומרים אין להם תקומה, [ואינו חוזר עליהם לעולם], כששמעו ישראל שיקריבו שור רמה ראשם, שנאמר ועתה ירום ראשי וגו' והיו אומרים עכשיו אנו יודעין שנתרצה לנו הקב"ה, התחילו אומרים שירה, "ואזבחה באהלו זבחי תרועה, אשירה ואזמרה לה'".

ובדברי הזוהר הקדוש מצאנו דברים נוראים הנרמזים בפסוק זה ומשום חבת הקודש נעתיק לשונות הזוהר הבערים כגחלי אש הפירושים אשר אנו קטני הדעת יכולים להשיג, ועיי"ש בזוהר (מקץ קפ"ח) עוד פירושים וסתרי תורה בזה הפסוק.

כשהקב"ה הפין בארם מנשא אותו

"איֹסֵף הוא השְׁלִיט על הָאָרֶץ וגו' ויבאו אחי יוסף וישתחוּ לו אפים ארצה. כדי לפרש פסוק זה, רבי יצחק פתח וְאֶמָּה הקדים לפרש מש"כ וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוֹתַי וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהֶלֹּ זְבַחֵי תְרוּעָה אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה לַיהוָה וּמִפְרֵשׁ תָּא חֲזִי, פֶּד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתְרַעֵי בֵּיהַּ בְּבֵר נֶשֶׁת, בא וראה כשהקב"ה חפץ באדם ע"י מעשיו הטובים, או ע"י ששב אליו בתשובה ונתקבלה תשובתו ונתכפרו עוונותיו, זְקִיף לֵיהּ עַל כָּל פְּנֵי עֲלְמָא מְנַשָּׂא אוֹתוֹ עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְעֵבִיד לֵיהּ רִישָׁא וְכֻלָּא ועושה אותו ראש על כולם, ומקבלים אותו עליהם לראש ברצון טוב, וְכָלְהוּ שְׂנְאֵי אֲתַפְּקִין תַּחֲוֹתוֹי וגם כל שונאיו נכנעים תחתיו.

וראיה לזה, כי דוד מְלָכָא, שְׂנְאֵי לֵיהּ אַחֵי, דְּחָז לֵיהּ מְנַיְהוּ דוד המלך שנאו אותו אחיו ודחו אותו מהם, כמו שאמר דחה דחיתני לנפול, קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים לֵיהּ עַל כָּל פְּנֵי עֲלְמָא והקב"ה הרימו ונישאו על כל בני העולם ועזרו כמו שאמר וה' עזרני, אָתָּא חֲמוּי, עֵרַק מְקַמֵּיהּ בא חמיו שאול המלך ורצה להורגו וברח דוד מלפניו, קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים לֵיהּ עַל כָּל מְלֻכוֹתֵיהּ ואח"כ הקב"ה הרימו ונישאו על כל מלכותו, ו"ש ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי, וְכָלְהוּ הָיוּ רַעֲיָן וְסִגְדִין קְמֵיהּ וכולם היו כורעים ומשתחוים לפניו. ויוסף דָּחוּ לֵיהּ אַחֵי וכן יוסף דחו אותו אחיו ומכרו אותו, לְבַתֵּר כְּלָהוּ פְּרָעוֹ וְסִגְדוּ קְמֵיהּ ואחר כך כולם כרעו והשתחוּ לפניו הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיְבֹאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ אַפְּסֵי אָרְצָה.

ובאמת דברי הזוהר"ק מתאימים מאוד לדברי המדרש תנחומא שישראל משבחים ע"ז שנתרצה להם העון.

ע"י שברון לב מעבירין הדינים

עוד פי' בזוה"ק המפרש שהפסוק קאי על כלל ישראל: דְּבָר אַחֵר עוד פירוש על מש"כ וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי, דָּא פְּנִסָּת יִשְׂרָאֵל ר"ל שלא אמרו דוד על עצמו אלא התפלל על כלל עם ה' שהקב"ה ירים ראשם, על אויבי סביבותי, על אויבי סביבותי, דָּא עֲשׂוֹ וְכָל אֲפְרָכִין דִּילֵיהּ על עשו וכל השרים שלו שהם אויבי ישראל, וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהֶלֹ, אֵלֵינוּ יִשְׂרָאֵל אלו הם ישראל שאז זבחו זבח תודה בבית המקדש הנקרא אהל כנ"ל, זְבַחֵי תְרוּעָה פירושו כמו דְּכָתִיב, (תהילים נ"א) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשִׁבְרָה פי' מה שישראל נכנעים לעבודתו יתברך הוא זבחי השכינה הנקראת אלקים, בְּגִין לְאֶעְבְּרָא דִּינָא מְעֻלָּא כדי שעיי"ז יעבירו את הדין מן העולם, אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה כפל הלשון מורה על התמיות, והיינו לְאוֹדָא וּלְשִׁבְחָא לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּלָא פְּסִיקוּ לְעוֹלָם להודות ולשבח להקב"ה בלא הפסקה לעולם.

מדבר הזוהר למדנו דזבחי תרועה היינו שבירת הלב והכנעה לבורא כל עולמים ועיי"ז מעבירים הדינים מן העולם וזוכים להלל ולשבח ולזמר לה'.

א. המילים המנוקדות הם לשון הזוהר, בשילוב פירוש מתוק מדבש ללא ניקוד.

ס. תורתנו ומצוותינו